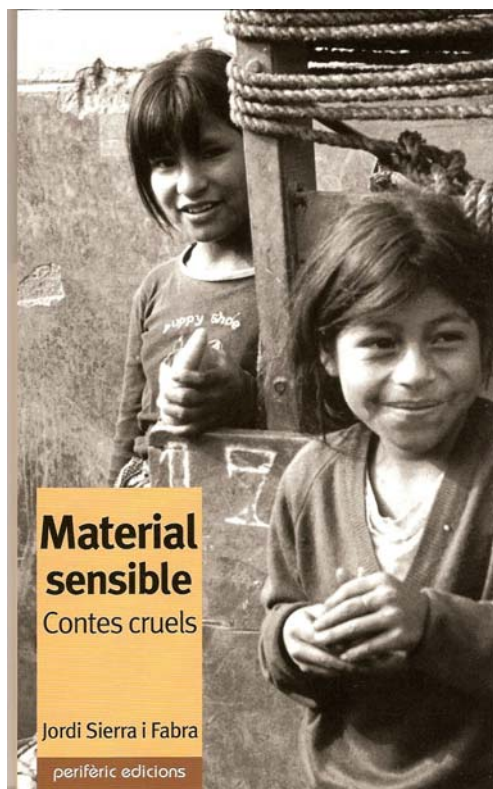

Guies de lectura

Perifèric Edicions

Material sensible

Contes cruels

Autor: Jordi Sierra i Fabra

Guia a càrrec de Mercè Climent i Payà

L'autor

Jordi Sierra i Fabra naix a Barcelona l'any 1947. Als vuit anys comença a tenir les primeres incursions literàries i als dotze escriu la seua primera novel·la, d'una extensió més que considerable (500 pàgines). Intenta combinar els estudis d'aparellador amb el treball que desenvolupa en el sector de la construcció. Només uns anys després farà les primeres provatures professionals en el camp de la música, i farà algunes col·laboracions per a la ràdio i per alguns periòdics. L'any 1970 abandona estudis i treball per dedicar-se a la professió de comentarista musical. Des d'aquest moment es bolcarà de ple en les seues tres grans passions: la música, la literatura i els viatges. Finalment, l'any 1976, la vida de Jordi Sierra i Fabra farà un tomb important, bescanviarà el món de la música pel de la literatura, encara que continuarà fent treballs esporàdics relacionats amb ella. A poc a poc anirà cultivant grans èxits i consolidant-se com el gran escriptor que és a dia de hui.

I és que, actualment i segons estadístiques del Ministeri de Cultura, junt amb clàssics com Bécquer, Lorca, Galdós o Baroja és un dels autors més recomanats i llegits a escoles de Catalunya, l'Estat espanyol i Llatinoamèrica. A més a més d'estar traduït a 25 llengües i haver venut 7 milions de llibres. La seua producció gira al voltant dels 300 llibres de tots els gèneres. Rodamón incansable (fet que nodreix bona part de la seva literatura), expert en música i inetiquetable com a escriptor polièdric i multifacètic, ha guanyat dues dotzenes de premis literaris tant en català com en castellà i als dos costats de l'Atlàntic. Alguns d'aquests guardons han estat: l'Ateneo de Sevilla, el Joaquim Ruyra, el Ramon Muntaner, l'Abril, dues vegades el Vaixell de Vapor, dues el Columna Jove, tres el Gran Angular i tres el de la CCEI.

En 2004 impulsa el seu darrer gran projecte, la Fundació Jordi Sierra i Fabra, a Barcelona i a Medellín (Colòmbia), per ajudar a joves que vulguen ser escriptors. Entre les primeres tasques de la Fundació s'ha impulsat el Premi Internacional Jordi Sierra i Fabra per a joves.

Pàgina en internet: **www.sierraifabra.com**

Argument

Material sensible és un recull de divuit contes que reflecteix situacions reals i ben actuals, en el qual xiquets i xiquetes dels països del tercer món en són els protagonistes. Un llibre que colpeix per la duresa de les històries, però que a la vegada ens ajuda a entendre i ens obliga a reflexionar sobre el perquè de tantes injustícies.

Literatura compromesa i crítica social davant dels conflictes polítics i les terribles conseqüències, de les seqüeles d'alguns costums que actualment ja no haurien d'existir i que s'oposen a la llibertat dels individus, d'aquelles persones que s'aprofiten de la pobresa i la misèria per guanyar diners fàcils (màfies, traficants...) i, malauradament, d'un llarg etcètera.

No obstant la crueltat de les històries narrades, aquest llibre pretén ser per damunt de tot un cant –quasi pregària– a l'esperança perquè tots i cadascun dels xiquets del tercer món cresquen i visquen en un planeta millor, més lliure i amb oportunitats; una crida als governs per solucionar totes aquestes històries cruels; un toc d'atenció a tots aquells que es posen una bena als ulls per no veure aquesta realitat que existeix cada dia en molts països arreu del món.

Interés formatiu i temàtic

En l'apartat anterior ja s'ha explicat que *Material sensible* és un recull de relats que reflecteix situacions reals i actuals on els habitants més joves dels països subdesenvolupats en són els protagonistes. Tanmateix, malgrat la duresa de les històries, tot el llibre està impregnat d'una gran tendresa que ens ajudarà, a través de la seua lectura, a reflexionar de manera conscient sobre la situació d'aquests infants. Un llibre que no pot deixar indiferent el lector, que impacta, que ajuda a entendre, que anima a plantejar el perquè de tantes injustícies.

D'aquest llibre cal destacar la brillant descripció de sensacions i sentiments que hi fa l'autor, així com el to de la seua prosa, carregada de simbolisme i molt propera a la poesia en alguns moments.

Després de llegir –assaborir– totes aquestes històries de nens i nenes, el lector es queda amb un cert regust amarg per la realitat de cadascuna d'elles. Literatura compromesa i crítica social davant dels conflictes polítics i les terribles conseqüències. Cada història n'amaga de diferents: pobresa que obliga a molts nens a demanar almoïna pels carrers, el pes dels propis costums, com ara els matrimonis pactats, l'ablació del clítoris o els problemes d'integració als països que els acullen; la immolació de molts nens perquè creuen que estan contribuint a una causa justa; la presència de xiquets soldats en les lluites armades, la prostitució infantil que s'alimenta del turisme sexual i de la crueltat de les màfies; i un llarguíssim etcètera.

Com ja s'ha esmentat també, aquest llibre pretén ser principalment un cant –quasi pregària– a l'esperança perquè tots i cadascun dels xiquets del tercer món cresquen i visquen en un planeta millor, més lliure i amb oportunitats; una crida als governs per solucionar totes aquestes històries cruels; un toc d'atenció a tots aquells que es posen una bena als ulls per no veure aquesta realitat que existeix cada dia en molts països arreu del món.

Activitats prèvies a la lectura

1. Abans de començar la lectura de *Material sensible*. *Contes cruels* emplena la fitxa de lectura. Quan hages acabat el llibre torna-hi i completa l'apartat de gènere i d'argument.

FITXA DE LECTURA

- **Títol de l'obra:**
- **Autor/a:**
- **Traductor/a:**
- **Editorial:**
- **Col·lecció:** **Número:**
- **Any publicació:** **Edició:**
- **Gènere:**
- **Breu argument:**
-
-
-
-
-

2. A l'hora de comprar un llibre és molt important una bona portada, és a dir, un títol suggeridor i una il·lustració que impacte, tant en imatge com en color. Observa aquests aspectes i digues si t'agraden, i després intenta predir a quin gènere pertany la novel·la que tens al davant. Per què?
3. Fixa't que a la portada apareixen tres elements importants: el títol, el subtítol i una fotografia en blanc i negre d'uns xiquets. Com els

relacionaries tots plegats? Penses que eixos elements han estat triats expressament per a significar alguna cosa?

4. Para esment altra vegada al títol: *Material sensible*. Contes cruels. La primera part està en lletres molt més grans i en negreta (*Material sensible*), per la qual cosa podríem afirmar que aquest és el títol principal; la resta (*contes cruels*) podria ser una mena de subtítol que serveix per a donar pistes sobre la temàtica. Especula un poc i digues per què creus que l'autor ha utilitzat el segon sintagma?
5. Para esment altra vegada al títol: *Material sensible*. Contes cruels. Llegint l'argument que apareix al darrere del llibre, què creus que pot voler expressar l'autor amb aquest títol?
6. Si llegeixes el fragment que figura en la contraportada t'adonaràs que els relats que conta l'autor reflecteixen situacions cruels i alhora real dels infants al tercer món. Abans d'endinsar-te en la lectura d'aquest llibre us proposem que a classe enceteu un debat on es tracten els següents apartats.
 - a. Per què utilitzem el sintagma "el tercer món" per referir-nos als països més pobres? Què són, per tant, el primer i el segon món? Quines diferències trobes entre uns països i els altres?
 - b. Cita alguns països o zones que penses que es poden adscriure a aquest qualificatiu del tercer món.
 - c. Quina és la realitat més crua que han de patir els habitants d'aquests tipus de països?
 - d. Creus que hi ha alguna manera de solucionar, o almenys mitigar, les situacions cruels i tràgiques que viuen dia a dia els habitants del tercer món?
 - e. A quins problemes i situacions desagradables s'han d'afrontar els xiquets i xiquetes d'aquests territoris?

- f. Busca diferències importants en el tipus de vida (família, estudis, treball, nivell de cultura, alimentació, vestimenta, oci...) d'un adolescent d'un país desenvolupat (com pugues ser tu o qualsevol amic teu) i d'un adolescent que viu en un país subdesenvolupat.

Activitats durant la lectura

Temps, espai i acció

1. Creus que les històries que es conten són actuals? Per què? Posa algun exemple que ho demostre.
2. Fes una llista de les ciutats, zones o països on s'ubiquen cadascuna de les històries. Després col·loca totes aquestes zones en un mapa polític mut com el que et proposem.

3. Prepara una taula com la que segueix on, a mesura que acabes de llegir un conte, completaràs cadascuna de les columnes: el títol del conte, el lloc on succeeixen els fets, el tema o temes que es tracten, un breu argument (2 o 3 línies), el personatge principal i què és el que intenta denunciar l'autor. Açò et servirà de resum per si has de preparar un control de lectura o has d'elaborar un treball sobre el llibre.

Títol conte	Lloc dels fets (ciutat, país...)	Tema/ temes que tracta	Breu argument	Personatge principal	Què critica l'autor?

L'estructura i l'ordre de la novel·la

1. El **narrador** és qui conta la història, i per fer-ho adopta un determinat punt de vista i diferents tècniques narratives (maneres de contar). Pot trobar-se fora de la història i, per tant, utilitzar la tercera persona; o pot coincidir amb algun dels personatges que, d'alguna manera, viuen els fets i utilitzar així la primera persona.
- A.** Quan el narrador es troba fora de la història s'anomena **narrador extern**. Pot ser de diverses classes:
- Omniscient: És potser el tipus de narrador extern més conegut. El narrador conta la història com si es tractara d'un déu que tot ho veu i tot ho sap, fins i tot els pensaments més íntims dels personatges.
 - Observador exterior: El narrador veu els fets com si fóra una càmera de cinema, sense entrar en la descripció dels pensaments o les motivacions ocultes dels personatges.

- Editor: Quan actua com si haguera trobat el relat escrit o li l'hagueren contat, i ell es limita a donar-lo a conèixer. L'excusa del document trobat serveix per donar major veracitat i autenticitat a allò que es conta. Aquest tipus de narrador no suplanta al narrador de la història del "document" que ha trobat i que reproduceix.

B. Si el narrador conta la història en primera persona, parlem de **narrador intern**. Aquest narrador pot coincidir amb:

- Narrador protagonista: El / la protagonista de la història.
- Narrador secundari: Altre personatge de menor importància.
- Narrador polifònic: Diversos personatges que alternen les veus (en aquest cas, la visió plural que es dóna s'acosta a l'omnisciència).
- Narrador testimoni: Conta els fets perquè els coneix, però no hi ha participat.

Donada aquesta explicació et presentem dos fragments extrets del llibre on has de dir quin tipus de narrador hi ha i en què t'has basat per saber-ho.

1. "Li havien dit que el Mediterrani sembla una dona amant i dolça però que acostuma a ser tot el contrari, una bruixa ferotge i despietada. Li havien dit que Habib, Hassan i Ibrahim no tornaren de la seua travessia, que les aigües se'ls varen empassar encara que no hi haguera tempestat a l'Estret. Li havien dit que la foscor és la porta del més enllà i que, tot i que vegea prop les llums de la costa espanyola, podia morir perquè no sabia nadar".

A la vora del Marroc (pàg. 71)

2. “Sa mare mira l’artefacte. Sembla que està a punt de plorar, però els seus ulls són estranys. Hi té una part de bondat i gratitud, però també una altra d’horror indissimulat. Néstor no sap què li passa. Sa mare va veure morir els seus pares en una matança d’indígenes. A l’àvia Mara la van violar davant del seu marit, després li van tallar el cap a ell abans de cremar-la viva a ella. De manera que sa mare ha vist espants més roïns”.

Camins de Gautemala (pàg. 33)

A continuació et proposem que canvies el tipus de narrador sense que es veja modificat el significat del text, utilitzant un enfocament diferent per a cadascun d’ells; en el primer fragment hauràs de rescriure’l de manera que el protagonista siga qui relata la història; en el segon, la mare del protagonista explicarà la seua pròpia vivència.

2. El narrador de la novel·la en alguns moments deixa d’explicar els fets i són els mateixos personatges qui ens ho contaran, ja siga a través dels seus pensaments o de les converses mantingudes amb d’altres personatges. Identifica alguns fragments en els contes *Jugant de Vietnam a Hong Kong* i *Faveles de Rio* que ho exemplifiquen.
3. Les tres variables textuais o procediments narratius que utilitzen els autors a l’hora de desenvolupar l’obra són:
- La **narració**: exposa els fets i els esdeveniments de manera dinàmica; per tant predomina l’acció, els arguments són més àgils i els fets s’esdevenen amb major rapidesa.
 - La **descripció**: caracteritza els personatges i els diversos elements que ambienten la història (objectes, paisatges, impressions, estats d’ànim...). Suposa una aturada en la narració.
 - El **diàleg**: introdueix la veu dels personatges, és la transcripció de les converses que mantenen entre ells. Amb ells l’obra adquireix major verisme i el lector sent més propera la història.

La narració, el diàleg i la descripció es poden combinar de maneres diverses i cada obra o cada fragment pot ser redactat amb un procediment diferent, en funció dels interessos i objectius de l'autor i de l'obra. Localitza en qualsevol dels contes que t'haja agradat un paràgraf per a cadascun dels tres enfocaments textuais.

Els personatges

1. A continuació et donem una breu descripció que hauràs d'enllaçar amb el personatge principal i al títol del conte a què pertanyen.

DESCRIPCIÓ	PERSONATGE	TÍTOL CONTE
<ul style="list-style-type: none">• Es desperta un dia sense energia, amb una cicatriu al cos i amb el record d'haver estat en un lloc on el blanc ho dominava tot	<ul style="list-style-type: none">• Liu	<ul style="list-style-type: none">• <i>Un televisor a Caracas</i>
<ul style="list-style-type: none">• Es juga la vida en una pastera per trobar esperança en un país que li és estrany	<ul style="list-style-type: none">• Justito	<ul style="list-style-type: none">• <i>Cançó dolça del Nil</i>
<ul style="list-style-type: none">• Vesteix d'uniforme verd i carrega amb una metralladora perquè ja és un guerriller que lluitarà contra els soldats del Govern	<ul style="list-style-type: none">• Kanabi	<ul style="list-style-type: none">• <i>Un paradís a Tailàndia</i>
<ul style="list-style-type: none">• Sent només un nen és capaç d'assassinar un conegut empresari per un televisor per a la seua àvia.	<ul style="list-style-type: none">• Adriano	<ul style="list-style-type: none">• <i>A la vora del Marroc</i>
<ul style="list-style-type: none">• És una nena molt somniadora que cada dia camina 8 hores per omplir la seua cànira d'aigua	<ul style="list-style-type: none">• Mohamed	<ul style="list-style-type: none">• <i>Faveles de Rio</i>
<ul style="list-style-type: none">• Està espantada perquè haurà de prostituir-se en un local anomenat El Paradís	<ul style="list-style-type: none">• Salima	<ul style="list-style-type: none">• <i>El soldat de Sierra Leona</i>

2. Tot seguit et proposem una taula amb alguns personatges principals que apareixen al llarg de les històries i tu hauràs de completar-la amb tres adjectius qualificatius que penses que se'ls adiuen.

PERSONATGE	ADJECTIU 1	ADJECTIU 2	ADJECTIU 3
Ngabe (La nina de Zimbabwe)			
Néstor (Camins de Guatemala)			
Hu Son (Jugant de Vietnam a Hong Kong)			
Manuel (Muntanyes de Mèxic)			
Yaila (Dia de postguerra a Bagdad)			
Fátima (I en algun lloc d'Espanya...)			

3. Escribe el nom del personatge femení que més t'haja agradat i explica per què. Després elabora una breu descripció d'ella, on contemples tant l'aspecte físic com el psicològic.
4. Escribe el nom del personatge masculí que més t'haja agradat i explica per què. Després elabora una breu descripció d'ell, on contemples tant l'aspecte físic com el psicològic.
5. Amb quin personatge t'has sentit més identificat pel que fa a l'actitud vital, els pensaments, les frustracions, els pensaments, etc. Per què? Quines diferències trobes que hi ha entre eixe personatge i tu?
6. Penses que el destí dels personatges d'aquestes històries (metonímia de tots els habitants dels països subdesenvolupats) està inevitablement determinat per l'ambient que els envolta?

Activitats per a després de la lectura

Ara, una vegada que has acabat de llegir la història, és el moment de plantejar-te preguntes i activitats al voltant d'ella que segurament et permetran analitzar-la d'una altra manera i traure-li més profit.

1. Recupera la fitxa de lectura que havies fet abans de la lectura i emplena els apartats corresponent a l'argument i al gènere.
2. Explica per què l'autor ha escollit el títol *Material sensible*. *Contes cruels* per a la novel·la i digues si el subtítol és adequat a la temàtica de les històries tractades.
3. Et proposem una activitat ben creativa: imagina que ets editor i Jordi Sierra i Fabra t'ha enviat el manuscrit d'aquest llibre, però sense títol. Inventa'n un de diferent i proposa als de maquetació una altra idea per a la fotografia de la portada. Per ajudar-te observa que molts títols de novel·la consten d'un sintagma format per un substantiu i un complement nominal.
4. Continua jugant que ets editor i que tens interès a publicar la segona part de *Material sensible*. Vols assegurar-te que el llibre es vendrà molt bé i per això suggereixes a l'autor una continuació interessant. Quins temes que no s'hagen tractat en aquest recull podria ser interessant relatar? Si hagueres de triar el títol per aquesta segona part, quin li posaries? Prova d'elaborar-ne el primer, dóna-li títol, controla les variables textuais que ja s'han comentat i les parts de què consta una narració.

Sumant tots els treballs fets a classe ja podríeu tenir la segona part de *Material sensible*.

5. Generalment una narració la podem estructurar en tres parts:
 - **Introducció** o plantejament (situació inicial): és la part inicial del relat que subministra els antecedents necessaris perquè el lector comprengui el relat de forma íntegra. Es presenta el tema, els personatges, les propietats del temps i del lloc.

- **Nus:** En aquesta part es desenvolupen els esdeveniments. Es produeix una complicació que modifica l'estat precedent i desencadena el relat. El moment més interessant de la successió de fets constitueix el clímax. Sol ser la part més extensa del relat.
- **Desenllaç** (resolució): És la part final del relat; on se solucionen els problemes i on s'estableix un estat nou i diferent del primer.

Identifica-les en els contes *A la vora del Marroc* i *Història d'una pedra a Palestina*.

6. Cal no confondre el concepte del tema amb el d'argument. Si el tema és l'assumpte, la matèria o el motiu del text, narració o novel·la; l'argument es correspon amb el seu desenvolupament. Per a delimitar el tema hem de preguntar-nos quina és la idea bàsica que ha volgut transmetre l'autor del text; en canvi, per a trobar l'argument simplement hem de contestar a la pregunta: què ocorre?

Trobar l'argument, per tant, és seleccionar les accions o esdeveniments essencials i reduir la seua extensió conservant els elements més importants. L'argument pot desenvolupar-se en 1 o 2 paràgrafs. Ara bé, si de l'argument eliminem tots els detalls i definim la intenció de l'autor, allò que vol dir en escriure el text, estarem extraient el tema. Aquest ha de ser breu i concís, es reduirà a 1 o 2 frases.

Tenint en compte totes les explicacions que et donem, tria un conte el tema del qual t'haja impactat i intenta extraure'n el tema i elabora l'argument.

7. El recull de contes el conformen 18 històries, els títols dels quals sempre contenen el nom d'una ciutat, un país o un territori. Un títol normalment suggereix la idea del que s'esdevindrà i ens dóna una pista sobre la trama. L'autor aconsegueix d'aquesta manera enganxar el lector encara més a la lectura i *obligar-lo* a endinsar-se en una nova història quan tot just ha acabat l'anterior.

En base a la informació anterior et proposem que inventes un títol, sense que aparega cap nom propi de país o de ciutat, de les següents històries:

- *Cançó dolça del Nil*
- *Catifes d'Índia*
- *Muntanyes de Mèxic*
- *Ha nascut un xiquet en algun lloc d'Àfrica*
- *La finestra de Lhasa*

Nota: Pensa que no és una labor senzilla, ja que ha d'acomplir uns requisits: que no siga excessivament llarg, que abrace tota la temàtica del capítol (per tant abans et tocarà meditar sobre el tema de cadascun), que siga original i que enganxe el lector.

8. Què creus que ha volgut transmetre l'autor amb aquest recull de contes? Quina és la sensació que t'ha quedat després de llegir el llibre? T'ha agradat? Per què? Què hauries canviat, eliminat o afegit d'aquest llibre?

Activitats de recerca per a després de la lectura

Les activitats de recerca que proposem a continuació t'ajudaran a entendre millor la novel·la. A més a més, et serviran per aprendre alguns aspectes importants de la llengua, que possiblement t'han passat per alt.

A. TREBALL DE LLENGUA

Aquesta novel·la destaca per l'ús d'una llengua culta i àgil al mateix temps. L'autor empra un lèxic ric i utilitza sovint locucions i frases fetes. D'aquesta manera dona vigor al text i augmenta els recursos lingüístics del lector.

Lèxic ric

Et proposem una llista de paraules –que pots ampliar si ho consideres oportú– perquè busques aquelles que desconegues al diccionari i així ampliaràs el teu lèxic i milloraràs els teus escrits:

LÈXIC	CONTE PÀG. LÍN.			SIGNIFICAT
acritud	6	47	10	
adust	18	127	30	
aguaitar	2	13	2	
almoïna	1	9	11	
angost	10	73	14	
antonomàsia	5	38	33	
arraïmat	10	73	14	
atabalat	8	60	12	
atapeir	4	30	25	
avatar	9	69	7	
badalot	11	81	22	
bajanada	16	112	15	
biaix	2	16	14	
cabdell	5	41	8	
càntera	3	19	6	
cauteritzar	4	31	24	
cisellat	6	44	12	

LÈXIC	CONTE PÀG. LÍN.			SIGNIFICAT
colobra	11	81	4	
comminar	12	93	28	
congost	12	88	23	
conreu	4	32	29	
crosses	4	27	19	
dèdal	5	35	18	
desguarnit	12	93	4	
desnerit	17	118	31	
embadalit	5	38	39	
embalum	4	30	22	
enderrocar	17	116	8	
esbufegar	4	30	21	
esguitar	12	92	3	
espetec	12	95	7	
esposori	18	128	15	
esqueixar	18	124	30	
esvelt/a	3	19	7	
eufemisme	17	116	30	
fardell	8	59	19	
favela	11	82	2	
flanc	12	88	5	
gallet	12	92	15	
inerm	12	93	9	
lacerar	2	15	27	
lacònic	12	93	14	
libidinós	18	125	15	
licitació	6	47	3	
maluc	12	93	24	
mandrós	16	112	11	
màrfega	6	44	7	
monyó	4	28	14	
niciesa	4	30	14	
ònix	18	124	30	
partió	2	13	5	

LÈXIC	CONTE	PÀG.	LÍN.	SIGNIFICAT
pastera	10	71	14	
pàtina	6	43	20	
pellissa	16	113	25	
peremptorietat	2	17	25	
porexpan	7	50	13	
prebenda	10	72	26	
promontori	10	77	4	
quimera	13	97	17	
redempció	1	11	14	
rom/a	2	14	31	
sàndal	5	37	3	
sarment	2	14	23	
solcades	7	50	7	
surar	3	25	1	
titil·lar	7	55	6	
tosc/a	12	89	12	
trèmula	9	68	23	
trontollar	4	31	2	
valona	11	81	22	
voltor	8	59	26	
xiuxiuejar	4	30	19	
zenit	17	119	29	

NOTA: Moltes vegades el context ens ajuda a esbrinar el significat, és per això que et donem la informació de conte, pàgina i línia on es troben.

Locucions i frases fetes

A continuació t'ofereixo una llista amb les locucions i frases fetes emprades per l'autor al llarg de la novel·la. De ben cert en sabràs el significat d'algunes, però et trobaràs amb d'altres que desconeixes. Et proposem que emparelles les expressions amb el significat que corresponga i que et donem més avall.

LOCUCIONS I FRASES FETES	CONTE	PÀG.	LÍN.	SIGNIFICATS
1. Ser gat vell	5	38	7	
2. A tort i a dret	9	66	28	
3. De bocaterrosa	9	67	20	
4. No pagar / valdre la pena	9	69	23	
5. A la gatzoneta	11	82	15	
6. A palades	11	85	23	
7. En un tres i no res	17	118	3	
8. Amb el cor en un puny	18	128	3	

NOTA: Moltes vegades el context ens ajuda a esbrinar-lo, és per això que et tornem a proporcionar la informació corresponent al conte, la pàgina i la línia on es troben.

Significats possibles

- a. En un moment, molt de pressa
- b. En abundància
- c. Que alguna cosa no té valor o mèrit, no és prou bona o interessant per a compensar els inconvenients que presenta
- d. Boca avall, de boca a terra
- e. Sense mirar si és amb raó o sense. Sense reflexió
- f. Persona de molta experiència, que sap tots els trucs, que difícilment hom pot enganyar
- g. Estar envaït d'una emoció extrema
- h. Arronsant les cames de manera que les natges toquen els talons

Per acabar amb l'apartat relacionat amb els treballs de llengua tria de la taula anterior cinc locucions o frases fetes i elabora un text d'unes 150 paraules en què les inseresques de manera natural.

B. GÈNERE DE LA NOVEL·LA

Material sensible és un llibre que vol donar a conèixer la realitat que viuen dia a dia les persones del tercer món, molt especialment els xiquets i les xiquetes. L'autor fa una fotografia d'un instant on queden ben reflectides totes aquestes duríssimes realitats: fam, misèria, guerres, immolacions, prostitució infantil, màfies, immigració... Es tracta, a més a més de literatura compromesa, ja que mostra al lector els problemes de l'individu i de la societat on viu, denuncia clarament les injustícies que descriu amb la finalitat de fer reflexionar i animar a buscar solucions per canviar aquests fets. Si haguérem d'assignar aquest recull de contes a un gènere, podríem parlar de **realisme social**, pel que té de realitat i pel que té de crítica social.

En aquesta activitat et proposem que indagues sobre el concepte del realisme social, utilitzant enciclopèdies, internet o llibres de llengua i literatura que tingues a l'abast. Perquè la tasca et siga més senzilla et proposem un guió amb els punts que cal desenvolupar:

- Orígens del realisme social
- Concepte del realisme social
- Característiques principals d'aquests tipus d'obres
- Obres i autors més representatius en llengua catalana
- Pensa en les obres que has llegit al col·legi o a l'institut, podries incloure'n alguna d'aquestes en el gènere de la novel·la realista.

C. TREBALL D'INVESTIGACIÓ

Tot seguit es mostren una dotzena de conceptes importants que surten al llarg del llibre que acabes de llegir. Segurament la majoria us sonen, però en aquest apartat es pretén que aneu més enllà i aprofundiu en ells. Dels dotze temes proposats, cada alumne haurà d'escollir-ne un i desenvolupar-lo amb l'ajuda d'enciclopèdies, internet o llibres de text. Al costat de cada tema us proposem algunes idees que podeu tractar; i que a més d'ampliar, haureu d'afegir una opinió personal i també possibles solucions davant la problemàtica.

Finalment es farà una exposició oral sobre cada un dels temes. D'aquesta manera només treballareu un tema però se n'assabentareu de tots.

CONCEPTES	TEMES POSSIBLES QUE ES PODEN TRACTAR
FARC	Significat de les sigles, concepte, orígens, accions, objectius...
Ablació del clítoris	Cultures que ho practiquen, en què consisteix, a quina edat es practica, motiu pel qual es fa, qui s'encarrega de dur-ho a terme...
ONGs	Objectius, finalitats, característiques, formes de treball, destinacions, organitzacions més importants...
Mines personals	Concepte, llocs on es fabriquen, països on es troben, danys que ocasiona, afectats, motiu pel qual es fabriquen i es fa ús d'elles...
Prostitució infantil	Concepte, països on es duu a terme, màfies que ho controlen, edats dels xiquets, països consumidors...
Sicaris	Origen del terme, concepte, missions, víctimes, persones que contracten el seu servei...
Immigració	Concepte, motius pels quals una persona es veu obligada a immigrar, màfies que ho controlen, pasteres, dades d'immigració, països d'acollida...
Camp de refugiats	Concepte, finalitat, organitzacions que els creen, persones que hi habiten, motius pels quals es refugien, manera de viure als camps...
Tràfic d'òrgans	Concepte, màfies que se n'encarreguen, clients que se'n beneficien, víctimes, xifres que es manegen...
Guerrilles	Orígens, concepte, països on hi ha guerrilles actualment, enemics, manera de lluitar, guerrillers...
Deute extern	Concepte, països deutors, xifres, motius...
SIDA	Significat de les sigles, malaltia, transmissió, medicació, símptomes, xifres d'afectats i de víctimes al tercer món...